

Petőfi Sándor – költő, ifjú lázadó, hazafi, nemzeti hős (1823-1849)

Petőfi Sándor (1823. január 1–1849. július 31.) születésének bicentenáriumán a magyar Országgyűlés Petőfi-emlékévet hirdetett. Az ő alakjában egyaránt tisztelhetjük a hazafit, a hőst, az ifjú lázadót és a költőt. Személye és szellemisége nem csupán a magyar irodalom nagyjai közül emeli ki, de hazánk kultúrtörténetében is fontos szerepet tölt be. Alakja és irodalmi alkotásai ma is velünk élnek, az új nemzedékek is felfedezhetik bennük az új értelmezési lehetőségeket.

Születési helye a mai napig nem tisztázott, akár csak annak pontos dátuma. A legtöbb érv Kiskőrös és a január 1-jei időpont mellett szól. Édesapaja, Petrovics István (1791–1849) felvidéki szlovák családból származó, jómódú mézszárosmester volt, aki magyarnak vallotta magát. Korábban úgy vélték, hogy a család ezen ága szerb gyökerű, de a legújabb kutatások Nyitra vármegyei felmenőket találtak az anyakönyvekben. Édesanyja, Hruz Mária (1791–1849) szlovák anyanyelvű volt ugyan, de házasságkötése után egyre többet és jobban beszélt magyarul. Sándor után két évvel született meg István (1825–1880), második és egyben utolsó gyermekük.

Az ifjú Petrovics Sándor összesen kilenc iskolába járt, mert apja üzleti vállalkozása miatt a család többször változtatott lakhelyet. Míg anyagi lehetőségei engedték, az idősebb Petrovics a legjobb oktatást kívánta biztosítani fiának. Félegyházán, Kecskeméten, Szabadszálláson, Sárszentlőrincen, Pesten az evangélikus, majd a piarista gimnáziumban, Aszódon, Selmecebányán és Pápán taníttatta. Tanárai feljegyzései szerint Sándor szorgalmas, tisztelettudó diák volt, szépen rajzolt, a latinban mutatott jó eredményei látni engedték kiemelkedő nyelvi képességeit.

Aszódi tanulóéveire később így emlékezett vissza: „Aszód! Csak egyszer kellene ezt a szót tőlem hallanod, s azonnal kitalálnád, hogy én itt három esztendőig tanultam... akarom mondani: jártam iskolába. S mily eseménydús három esztendő! 1. Itt kezdtem verseket csinálni. 2. Itt voltam először szerelmes. 3. Itt akartam először színésszé lenni. A verselés a szerelem eredménye volt. A színésszé lenni akarásnak pedig nem annyira eredete, mint következménye nevezetes. Nevezetes és szomorú.”

Édesapja több esetben is értésére adta, hogy nem nézi jó szemmel művészi ambícióit. Mikor a selmeci líceumban a fiatal Petőfi jegyei leromlottak, megfenyegette, nem támogatja tovább tanulmányait. Tizenhat évesen beállt katonának a Gollner-féle 48. számú gyalogezredbe, másfél év múltával azonban leszerelték rohamosan romló egészsége miatt. A színészettel ugyan újra megpróbálkozott, de visszatért a tanuláshoz, s záróvizsgáit sikeresen teljesítette. Az irodalmi önképzőkör hatása, az iskolában kötött barátság Jókai Mórral (1825–1904) és Orlai Petrich Somával (1822–1880) élete végéig elkísérte.

Versírói képességeit folyamatosan csiszolta, első nyomtatásban is kiadott költeménye, a *Borozó* 1842-ben jelent meg az Athenaeumban. Ez alatt még a Petrovics név szerepelt, fél évvel később a *Hazámban* című versét már Petőfi Sándorként írta alá ugyanebben a lapban.

1844-ben Pestre ment és Vörösmarty a szárnyai alá vette, szerkesztői állást szerzett neki a Pesti Divatlapnál, ami nem csak az anyagi helyzetére, hanem az alkotói munkásságára nézve is igen jó hatással bírt. A gyenge fizikumát ellensúlyozandó, ezekben az évben sokat sportolt: jól vívott és evezett.

A kötelező latinon és németen kívül angolul, franciául és olaszul tanult. Regényeket fordított a Kisfaludy Társaság Regénytára számára. Az angolt sikerült olyan szinten elsajátítania, hogy Shakespeare *Coriolanus* című drámáját kevesebb, mint egy év alatt ültette át magyar nyelvre. Ezt követően belekezdett a Romeo és Júlia fordításába is, de a befejezésig nem jutott el.

Közben folyamatosan alkotta saját műveit: 1842-től az Athenaeum húsz, a Pesti Divatlap százhuszonkilenc, az Életképek huszonhét verset közölt tőle. 1847–49-ben a Hazánk huszonkettő, a Márczius Tizenötödike négy, a Közlöny öt, a Népbárátja hat, a Szépirodalmi Lapok két költeményt hozott Petőfitől. Költői pályájának első időszakában (1842–46) összesen százkilencvennyolc alkotása került nyomtatásba különböző folyóiratokban és zsebkönyvekben; a második időszakban (1847–49) százhuszonöt költeménye jelent meg. Noha rendkívül termékeny költő volt, összegyűjtött munkái csak 1844-ben láthattak napvilágot *Versek 1842–1844* címmel. A háromezer példány gyorsan elfogyott, a sikerre való tekintettel még háromszori utánnomásra volt szükség. Versei elé mottóul a költő hat sort tűzött: „Szabadság, szerelem! / E kettő kell nekem. / Szerelmemért föláldozom / Az életet, / Szabadságért föláldozom / Szerelmemet” Ugyanebben az évben olvashatta a nagyközönség *A helység kalapácsa* című komikus eposzát, melyet Vörösmarty Mihály rövid ideig saját epikus műve, a *Zalán futása* paródiájának hitt.

Petőfit a verses epika magyarországi megújítójaként tarjuk számon. A népmesei elemekben bővelkedő *János vitéz* főszereplőjét a ráckevei Horváth Nepomuki Jánosról, a napóleoni háborúk huszárcapitányáról mintázta. Másik elbeszélő költeménye, *Az apostol* négy évvel később íródott, melyet életrajzírója, Illyés Gyula a költő eszméinek szótáraként említett monográfiájában.

Petőfi – szerelmes természetű ember lévén – számos ifjú hölgynek ajándékozott műveiből. A fiatalon elhunyt Csapó Etelkáról szolt a *Cipruslombok Etelke sírjáról*-ciklus; Mednyánszky Berta ihlette a *Szerelem gyöngyei* versciklus negyven versét.

1846-ban, életének egyik legválságosabb időszakában születtek a *Felhők*-ciklus versei. Filozofikus, töredékszerű és képzettársításokra készítő költemények ezek, modernségük meglepetésként érte a kor olvasóit. Ekkor keletkezett egyetlen regénye, a francia romantika hatását mutató *A hóhér kötele. Tigris és hiéna* címmel történelmi drámát írt Vak Béla király korának trónviszályairól, melynek ősbemutatójára csak 1883-ban került sor Kolozsvárott.

Költészetének fénykorát a Szendrey Júliával (1828–1868) való találkozás hozta el. Szerelmével együtt erősödött hazaszeretete, és költészetének mind szerelmi, mind hazafias és politikai iránya ez után tárult ki teljes nagyszerűségében. Régi témái és érzései: a szülei és a haza iránti szeretet továbbra is ihlető erő maradt, de új szintet kapott a boldog házasság fényében. Fiának, Zoltánnak (1848–1870) Arany János és felesége lettek a keresztszülei.

Pályafutása 1848. március 15-én ért a csúcspontjára: a pesti forradalom idején a márciusi ifjak vezéréneként az események egyik főszereplőjévé vált. Legismertebb verse, a *Nemzeti dal* az Irinyi József által megszövegezett 12 pont mellett a népakarat legfontosabb kifejezője, a szabad sajtó első terméke volt. A márciusi ifjak számukhoz képest jelentős hatást fejtettek ki, de csak közvetve befolyásolhatták a politikát alakító szabadelvű nemességet. A Pilvax kávéházban gyülekező Tízek Társasága – Petőfivel az élen – sokkalta radikálisabb változásokat kívánt megvalósítani. Ekkoriban írt versei – *az Akasszátok föl a királyokat*, *a Föltámadott a tenger...*, *az Itt a nyilam! Mibe löjtem?* – elkötelezett köztársaságpárti álláspontokról árulkodnak. Az általuk kirobbantott pesti forradalom hírére a bécsi udvar meghátrált, elfogadták a magyar országgyűlésnek felelős Batthyány-kormány megalakulását.

Petőfi az 1848-as év szeptemberében katonai szolgálatra jelentkezett, s elindult Erdélybe a népfelkelés szervezésére. A forradalmár költő Bem Józsefben találta meg hadvezérét, az eszményi hőst. Bensőséges, szinte apa-fió kapcsolat jött létre köztük. Bem kímélni akarta a harc veszélyeitől és lehetőleg visszatartotta, Petőfi mégis többször került a harcok sűrűjébe. A piski csata előtt a tábornok óvatosságból futárként küldte Debrecenbe a kormányhoz.

Katonai pályafutása során Petőfi őrnagy kétszer is lemondott rangjáról. Először még 1849 februárjában, amikor futárszolgálatot teljesített Debrecenben és összeveszett Mészáros Lázár hadügyminiszterrel. A második esetre akkor került sor, mikor Bemnek egy levelét a Honvéd című lapban kiadta, és ezzel a kormánynak sok kellemetlenséget okozott. Klapka György honvédtábornok súlyosan megróttta és házi őrizetbe vetette, és csak Görgei Artúr utasítására engedte szabadon.

1849 júniusában maga Kossuth Lajos kérte fel a költőt a pesti nép mozgósítására. Az orosz beavatkozás hírére csatlakozott újra Bem hadseregéhez. Amikor a kormány Pestről menekült, ő családjával július 3-án Mezőberénybe költözött. Ott időzött pár hétig elvonultan, és ott született utolsó ismert költeménye, a *Szörnyű idő*.

Bem hatezer fős serege 1849. július 31-én találkozott a tizenkétezreses orosz haddal a Fehéregyháza és Segesvár közti völgyben, és itt zajlott a csata, amely az egész napon át tartó küzdelem után a magyarok vereségével végződött. Az ütközet kezdetén Petőfi Bem körül volt, ló és fegyver nélkül; a vezér délután arra utasította, hogy hagyja el a csatateret. Gyalókay Lajos ügyvéd és honvédszázados egyike volt azoknak, akik utoljára látták őt. A huszonhárom éves Papp Lajos alezredes, aki az ütközet végén a balszárny parancsnoka volt, nyeregébe akarta emelni a költőt, amikor meglátta, de a következő percben dzsidások rohantak el köztük. Halálát senki nem látta, annak pontos helye és ideje ismeretlen. A tudomány mai álláspontja szerint Petőfi elesett a segesvári csatában. Mások ezt vitatják, szerintük hadifogolyként Szibériába hurcolták, ahol később vagy kivégezték, vagy természetes halállal halt meg. Ezen elmélet képviselői azt is valószínűnek tartják, hogy ott megházasodott, családot alapított és még sok orosz nyelvű verset írt.

Szendrey Júlia először kerestette Petőfit, majd a gyászév végét ki sem várva 1850 júliusában feleségül ment Horvát Árpád történészhez.

Szülőházát a magyar írók és művészek társasága 1880-ban megvette. 1882. október 15-én leplezték le a pesti Duna-parton álló bronzszobrát, Huszár Adolf művét. Az ünnepségen Jókai Mór tartott beszédet, Endrődi Sándor szavalt, a román királyné – aki Carmen Sylva néven maga is írt verseket – koszorút küldött.

A Petőfi-kultusz terjesztése és a magyar szépirodalom nemzeti szellemben való művelése céljából Jókai Mór egyesületet alapított Petőfi Társaság néven. Az 1876 és 1944 között működő társaság hozta létre a budapesti Petőfi-házat és a Petőfi Könyvtárat.

Nevét számos intézmény viseli szerte a Kárpát-medencében. Az emléktáblák, szobrok, hidak, a közszolgálati televízió- és rádiócsatorna mellett Petőfi nevét kapta két község, egy zenei díj és egy kisbolygó. Alakja feltűnik az 1897-ben lengyel, magyar és német művészek által festett, 15x120 méteres *Erdélyi körkép* című művön, mely a honvédsereg nagyszabedényi győzelmét ábrázolja.

Munkásságával számtalan kutató és irodalombarát amatőr foglalkozott. Fennmaradt közel nyolcszázötven lírai alkotása közül sokat lefordítottak. 1866–1972 között a londoni Központi Könyvtár már tizenkét angol nyelvű, londoni, New York-i és budapesti kiadású kötetet vett nyilvántartásba. Az első kínai fordítás 1880-ban készült a németre átültetett *Reszket a bokor, mert...* című verséből.

A lengyel nyelvű fordítások elkészüléséről és a művek befogadói visszhangjáról Jerzy Snopek tanulmánya számolt be rendkívül részletesen. Értekezését a *Kisebbségkutatás* című folyóirat 2000-ben megjelentetett számában olvashatják az érdeklődők Szenyán Erzsébet fordításában.

Az első lengyel műfordítások a Magyarországon harcoló lengyel légio egyik katonájának munkái, aki a Jan znad Lipy nevet használta. Kovács István professzor szerint egy ulánus főhadnagyot, Jan

Maliszewskit rejti az álnév. 1851-ben a párizsi lengyel emigráció tagjai számára állítólag kiadtak egy *Petőfitől* című külön kis kötetet. Két évvel később a német fordításokat készítő Kertbeny Károly (1824–1882) Adam Mickiewiczet (1798–1855) próbálta rábeszélni, hogy fordítson magyar költőtárs verseiből. Mickiewicz, aki ekkoriban már nem foglalkozott költéssel, így válaszolt: „Szeretnék fiatalabb, az élet által kevésbé elcsigázott lenni, hogy lefordíthassam honfitársaimnak Petőfi valamelyik alkotását.”

Valószínű, hogy a *János vitéz* részletes ismertetése volt az első lengyelországi Petőfi-recenzió, amely az akkor legrangosabbak közé tartozó folyóirat, a Biblioteka Warszawska hasábjain látott napvilágot 1851-ben. Jerzy Snopek irodalomtörténész tanulmánya rávilágít, hogy a cikk komoly érdeklődést kelthetett a magyar szerző iránt. A magyar lélek legnagyobb kifejezőjeként mutatja be Petőfit, aki nemcsak a német, hanem a lengyel költőktől is határozottan különbözik.

1860-ban szintén a Biblioteka Warszawska-ban jelent meg a brüsszeli Charles Louis Chassin *Le poete de la revolution hongroise, Alexandre Petofi* c. könyvének részletes ismertetése. Egy évvel később Bolesław Wysłouch *Żywot Aleksandra Petofiego* (Petőfi Sándor élete) című cikke került az olvasók kezébe a lwówi Dziennik Literackiban. Ugyanitt versfordításokat is közöltek Petőfitől Władysław Sabowski (1837–1888) jóvoltából. Sabowski kezdetben francia fordítások alapján dolgozott, később megtanult magyarul. Neki köszönhető az első Lengyelországban kiadott Petőfi-kötet, melyet 1879-ben Varsóban nyomtattak. Ez *Wybór poezji* (Válogatott költemények) címmel, valamint „fordítva magyar nyelvből” megjegyzéssel jelent meg, és negyvenöt verset tartalmazott.

A 19. századi lengyel lapokban több életrajz is megjelent Petőfiről. Néhány rövidebb írás után – kettőt ezek közül Franciszek Salezy Dmochowski-nak köszönhetünk – a Gazeta Polska 1861-ben egy hosszabb cikket közölt több részletben Edward Sulickitől *Aleksander Petofi. Poeta ludowy węgierski* (Petőfi Sándor. Egy magyar népi költő) címmel.

Petőfi lengyel hölgyrajongói közül kiemelkedik Maria Ilnicka (1825–1897) és Aleksandra Callier (1854–1923). Az első közülük az általa szerkesztett népszerű női hetilap, a Bluszcz hasábjain jelentette meg jelentős hosszúságú, *Wspomnienia poety* (A költő emlékezete) című munkáját, amely leginkább Jókai Mór írásaira támaszkodott. Duchńska hatására kezdett Petőfi iránt érdeklődni, a költő lelkes híve lett. „Petőfi egy Türtaiosz, Magyarország halhatatlan költője (...). A költő érzelmeinek emelkedettsége dönti el hatásának erejét (...) Vannak rövid életű népszerűségek, tiszavirág életű dicsőségek; azoknak, amelyek sokáig akarnak fennmaradni, érzelmeikben az el nem koptatott érzésekre kell támaszkodniuk, még ha Słowacki szavaival élve, zsigereikből kell is azokat kitépniük. Ilyen költő volt a magyarok számára Petőfi.” Maria Ilnicka később a költő hitveséről, Szendrey Júliáról is közzé tett két cikket.

Aleksandra Callier a Tygodnik Ilustrowani öt számában folytatásokban közölt írásában három magyar alkotót mutatott be: Jókai Mórt, Petőfi Sándort és Kertbeny Károlyt. Beszámolt a fiatalon elhunyt poéta életéről és a halála után kialakuló legendákról. Ismertette irodalmi tevékenységét, s beismerte, hogy az általa fordított Petőfi-regény, *A hóhér kötele* a művész „gyöngébb alkotásai közé tartozik.” Mint megjegyezte: „Elvitathatatlan tény, hogy Petőfi hírnevének legfőbb arénája a líra. Petőfi igazi, Isten áldotta lírai költő”.

1893-ban a galíciai Złoczówban kiadták Albert Zipper (1855–1936) *Lutnia i miecz. Życie Szandora Petofiego* (Lant és kard. Petőfi Sándor élete) című könyvét. A kötet, melynek mottója a *Szabadság, szerelem* című költemény, három fő fejezetben tárgyalta a költő életművét: A vándor; A költő; A hős. Az elismerés nem is maradt el. A korszak egyik legjelentősebb költője és fordítója, Jan Kasproicz a Kurier Lwowski irodalmi mellékletében, a Tydzień című lapban jelentette meg recenzióját. „Dr. Zipper színes képekben ábrázolja az újkori irodalom egyik legérdekesebb és legviharosabb életét... Petőfi Sándor a dalaiba számos olyan, a szláv népdalokra jellemző jegyet olvasztott, mint az érzékenység, a lány érzelmek, a kifejezhetetlen vágyódás, s mindehhez a déli ember féktelen tüzeit társította.” Külön is kiemelte a *János vitéz*-t, ezt a „gyönyörű, romantikával fűszerezett népmesét”.

Könyvismertetőjét ekképpen zárta: „Ilyen volt a nagy költő élete, amelyet dr. Zipper nagy tárgyi tudással, színesen és plasztikusan rajzolt meg. Aki elolvassa a könyvet, abban nagyon rokonszenves kép alakul ki magáról a költőről mint emberről csakúgy, mint költészete jellegéről”.

A műbírálatok írói között volt a modern költő és filozófus, Antoni Lange (1862–1929), akinek jelentős érdemei voltak a Petőfi-fordítások terén. Több cikket is közölt olyan folyóiratokban, mint a *Tygodnik Ilustrowany*, a *Tydzień*, és a *Gazeta Polska*. Lange parnasszistákra jellemző megfogalmazása Petőfi iránti lelkesedését jelzi: „Az újkori Magyarország legnagyobb költői tehetsége. Még huszonhat éves sem volt ez a lánglelkű költő, amikor elesett egy ellenséges dzsida döfésétől. De lelkének élénksége, belső alkotóerejének lendülete, népének és korának lelkével való feltétlen egyesülése révén valóban olyan nemzeti költővé vált, aki összefogja nemzetét, aki nemzete szellemének ébresztője és visszhangja (...) Új magyar nyelvet, új magyar színházat, új magyar költészetet, magyar romantikát teremtett. Akár azt is mondhatnók, hogy megteremtette a magyar nemzetet, a magyar jogot. Petőfi a szó legteljesebb értelmében nemzeti költő, nemzete meg- és újrateemtője – egy Túrtaiosz, egy Homérosz volt.”

1899-ben, a költő halálának 50. évfordulója alkalmából számos ünnepi megemlékezés jelent meg a lengyel lapokban. 1920-ban látott napvilágot Aleksander Kraushar *Łabędzi śpiew Sandora Petoeffi na cześć gen. Józefa Bema* (Petőfi Sándor Bem József tábornok emlékére írt hattyúdala) című cikke, amelyben ez áll: „A lovagias magyarok azon készsége, hogy aktív segítséget nyújtsanak nekünk a bolsevikokkal vívott harcunkban, megerősítette azt a kölcsönös rokonszenvet, amelyet a két nép évszázadok óta táplál egymás iránt az azonos szabadságszeretet jegyében”.

1924-ben jelent meg a Lengyelországban élő magyar történész, Divéky Adorján (1880–1965) *Bem és Petőfi* című tanulmánya, első ízben a *Przeгляд Współczesny* lapjain. Az értekezéshez tartozó melléklet, a Petőfi–Bem-levelezés alapvető jelentőségű forrásművel járult hozzá a két nép közös történelmének kutatásához.

A korszak másik műve Marian Zdziechowski (1861–1938) 1923-ban írt *Szandor Petofi i jego ojczyzna* (Petőfi Sándor és hazája) című vázlatát. Az írás, amely a költő születésének századik évfordulója alkalmából született és hangzott el, a wilnói *Słowo* című lapban jelent meg, majd tíz évvel később a *Węgry i dookola Węgier* (Magyarország és Magyarország körül) címet viselő kötetbe is bekerült.

Adam Kozłowski (1879–1963) Arany, Vörösmarty, és Petőfi jelentős fordítója rendkívül sokat tett a lengyel-magyar irodalmi kapcsolatok ápolásáért. Jerzy Snopek így jellemezte munkáját „... lelkiismeretes, látható formai igényességről tanúskodó fordítások, amelyekből azonban hiányzik a költői ragyogás. Nem érezzük bennük azt a feszültséget, amely az eredeti versekben lüktet.”

Jerzy Snopek tanulmánya további jelentős eseményekre és személyekre is felhívja a figyelmet. A lengyel-magyar kulturális kapcsolatokat jól ismerő szerző felidézi írásában az intézményesülés korszakát, a Báthori István Lengyel-Magyar Társaság és a Varsói Petőfi Sándor Társaság létrejöttét. Előbbi adta ki a *Przeгляд Polsko-Węgierski* (Lengyel–Magyar Szemle) című lapot, majd rövidesen fiókintézményt nyitott Poznańban, Lwówban és Krakkóban. A krakkói filiálé gondozásában jelent meg a *Válogatott versek* Andrzej Gawroński fordításában. A Petőfi Sándor Társaság kulturális rendezvényeket szervezett, ahol Jarosław Iwaszkiewicz (1894–1980) is tartott előadást.

Varsóban 1935. november 2-án nyílt meg a Magyar Intézet, s rövid ideig a háború kitörése előtt Krakkóban is működött hasonló intézmény. Magyar nyelvtanfolyamokat indítottak, magyar lektorátusokat nyitottak, megkezdődött a hungarológusok képzése.

A II. világháború idején a magyarországi lengyel menekültek közül számosan váltak Petőfi költészetének népszerűsítőjévé, fordítójává.

„Petőfi halálának századik évfordulójáról Lengyelország – a szocialista tábor többi országához hasonlóan – igen ünnepélyes keretek között emlékezett meg” – írja Jerzy Snopek. „Megalakult a »Petőfi Sándor, a nagy magyar forradalmár költő halálának 100. évfordulóján tartandó ünnepségeket szervező, a Minisztertanács elnökének, Józef Cirankiewicznek a legfőbb védnöksége alatt működő bizottság«. A munkában Csapláros István, a varsói Magyar Kulturális Intézet igazgatója is részt vett. Varsóban *Sandor Petofi 1823–1849* címmel könyv- és emlékkiállítás nyílt.

Illyés Gyula *Két férfi* című filmregénye is az évfordulóra jelent meg, melynek témája az 1848/49-es szabadságharc vége. Az eredetileg *Hazafiak* címet viselő mű központjában Petőfi és Bem kapcsolata áll.

A Lengyel Írók Szövetsége Juliusz Wiktor Gomulickit (1909–2006) bízta meg egy válogatáskötet szerkesztésével. A könyv 1951-ben jelent meg *Wybór poezji* (Válogatott versek) címmel, Gomulicki előszavával és korábbi kiadásokat messze meghaladó kritikai jegyzetanyaggal. Kilencvenhárom verset tartalmaz, melyek közül négynek két fordítását is közölték. Petőfi verses epikáját a *János vitéz* és *Az apostol* részletei mutatják be. A kiadványban először jelentkeztek olyan fordítók, mint Julian Tuwim, Tadeusz Stepiński, Seweryn Pollak, Aleksander Rymkiewicz, Irena Słomińska „és a titokzatos Barbara Skalska (mint kiderült, az írói álnév alatt maga a könyv kiadója, Gomulicki rejtőzött.)”

1954-ben a legjobbnak számító irodalmi folyóirat, a *Twórczość* tette közzé Zofia Rzeplińska *Sandor Petofi poeta rewolucji* (Petőfi Sándor, a forradalom költője) című írását.

1973-ban a költő születésének 150. évfordulóját ünneplő lengyelországi megemlékezések sokkal szerényebb sajtóviasszhangot váltottak ki.

Aleksander Nawrocki az általa szerkesztett *Poezje* (Költemények) című kötet válogatása során igyekezett a forradalmár helyett a lírikust, a szabadság és szerelem poétáját megmutatni olvasóinak.

A Csapláros István által összeállított *Poezje wybrane* (Válogatott költemények) száznegyvenkilenc alkotással és számos olyan kiváló fordítóval büszkélkedhetett, mint Anna Świrszczyńska, Leopold Lewin, Anna Kamińska, Konrad Sutarski, Tadeusz Fangrat és Lew Kaltenberg.

Csorba Tibor (1906–1985), a Lengyelországban élő filológus, publicista, történész és festő vetette fel az ötletet, hogy a kortárs lengyel költők nyersfordítások alapján fordítsák le Petőfi öt költeményét. Jerzy Ficowski, Jerzy Kierst, Józef Ozga-Michalski, Marian Piechal, Tadeusz Różewicz, Aleksander Rymkiewicz, Włodzimierz Słobodnik és Zbigniew Stolarek vállalta a megmérettetést. Fordításait és a hozzájuk fűzött kommentárokat a *Twórczość* tette közzé. Tadeusz Różewicz (1921–2014) – a Petőfi emlékének szentelt *Białe pióro* (Fehér toll) című vers szerzője – csak a *Fa leszek, ha...* című költeményt fordította le. Csorba Tiborhoz írott levelében arra hivatkozott, hogy „a feladat tisztességes teljesítése meghaladja lehetőségeit.”

Csapláros István volt a főszervezője annak a tudományos konferenciának, melyet első ízben Petőfi költészetének szenteltek Ezen szovjetunióbeli (Aleksandr Gerszkovics), magyarországi és lengyelországi tudósok (többek között a romantikus irodalom kutatója, Maria Janion) vettek részt. Az elhangzó előadások anyaga 1978-ban jelent meg nyomtatásban *Studia z dziejów polsko-węgierskich stosunków literackich* címmel Csapláros István szerkesztésében.

1993-ban Marian Jachimowicz (1906–1999), az avantgárd költő fordításait tartalmazó Petőfi-válogatás került az olvasók kezébe *Na wielkiej drodze* (Nagy úton) címmel.

A magyarországi József Attila Társaság és a Tipotex Kiadó által működtetett Magyarul Babelben nevű weblapon Petőfi költeményeinek számos fordítása megtalálható. Lengyelül kettő szerepel: a

Szeptember végén (Przy końcu września) Kazimire Hłakowiczówna (1892–1983) fordításában, és az *A természet vadvirága* (Dziki kwiat), Julian Tuwim (1894–1953) munkája.

Források:

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarIrodalom-magyar-irodalomtortenet-1/magyar-irodalomtortenet-pinter-jeno-5116/6-a-magyar-irodalom-a-xix-szazad-masodik-harmadaban-1C05/petofi-sandor-1E30/petofi-sandor-elete-1E31/>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Lengyel_1%C3%A9gi%C3%B3

<https://helyorseg.ma/rovat/portre/leczo-bence-petofi-nepszerusege-kinaban-toretlen-n-beszelgetes-li-csen-arpad-muforditoval>

http://real.mtak.hu/116264/1/81_88_L%C5%91rincz.pdf

https://www.magyarulbabelben.net/works/hu-pl/Pet%C5%91fi_S%C3%A1ndor-1823

https://hu.wikipedia.org/wiki/Pet%C5%91fi_S%C3%A1ndor

<http://epa.oszk.hu/00400/00462/00005/7.htm>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Franciszek_Zima

<https://hu.wikipedia.org/wiki/UI%C3%A1nus>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Seweryna_Duchi%C5%84ska

https://nepszava.hu/3157520_a-szinjatektol-a-szinmui-g-az-ozorai-pelda-es-elozmenyei

https://www.visegradliterature.net/works/pl/R%C3%B3%C5%B3Cewicz%2C_Tadeusz-1921/Bia%C5%82e_pi%C3%B3ro/hu/1684-Feh%C3%A9r_toll

http://www.ungerska.se/index.php?option=com_content&view=category&id=46&layout=blog&Itemid=77

<http://tanarnocafe.hu/tudomany/tortenelem/33-erdekesség-petofi-sandorrol-amit-mar-elfelejtettel/>

<https://mek.oszk.hu/04500/04594/html/magyar.htm>

<http://doktori.btk.elte.hu/lit/paraizsjulia/diss.pdf>

<https://pim.hu/hu/dia/dia-tagjai/illyes-gyula>